

نهج البلاغه

ویژه دانش آموزان با کم توانی ذهنی
(پایه دوازدهم)

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۵ - ۱۴۰۴

فهرست

عنوان.....	صفحه.....
سلام به دانش آموز.....	۳.....
مقدمه	۴.....
آشنایی با کتاب نهج البلاغه.....	۵.....
فصل اول: بخشی از خطبه های امام علی (ع)	
نهی از غیبت	۷.....
خداشناسی و شگفتی آفرینش جانداران.....	۸.....
فصل دوم: بخشی از نامه های امام علی (ع)	
برخورد با فتنه جویان.....	۱۲
خوشرویی	۱۳
فصل سوم: بخشی از حکمت های امام علی (ع)	
حکمت اعتدال در دوستی و دشمنی.....	۱۴.....
حکمت راه بی نیازی.....	۱۷.....
خودآزمایی.....	۲۰
رمزینه ها.....	۲۶.....
بیشتر بدانید.....	۳۱
پاسخنامه خودآزمایی.....	۳۲.....
منابع.....	۳۲.....

سلام بر تو ای طراوت بیکران

تو که با قلب مهربان و تلاش‌های ارزشمندت می‌کوشی، هر روز آسمان زندگی‌ت را روشن‌تر کنی. در این مسیر گاه با پیچ و خم‌هایی روبرو خواهی شد که شاید دشوار به نظر برسد اما فراموش نکن که هرگام تو پیروزی تازه‌ای است و هر قدمت نشانی از رشد و شکوفایی.

دوست داریم در کنار کتاب آسمانی قرآن کریم تو را با نهج البلاغه هم آشنا کنیم.

نهج البلاغه کتابی بسیار با ارزش است که سخنان زیبا و نورانی حضرت علی علیه السلام در آن آمده است. در این کتاب با شخصیت امام علی علیه السلام بیشتر آشنا شده و می‌توانیم راه و روش ایشان را در زندگی خود به کار ببریم تا در مسیر زندگی به خوشبختی و رستگاری برسیم.

دوران نوجوانی یکی از نعمت‌هایی است که خداوند مهربان در اختیار ما قرار داده تا در این دوره از راهنمایی انسان‌های بزرگ و برگزیده استفاده کنیم و بهترین مسیر را برای زندگی خود انتخاب نماییم. ما با تهیه این جزوه چراغی روشن را به تو هدیه می‌کنیم تا در این مسیر شکوفا شوی.

تهیه و تدوین:

ناهید نظری کوپائی – زهره میرباقری – زهرا برادران انوری – فاطمه محبوبی قاضی محله – فرحناز راشیدی مغاللو – نسرين زيادعلي

ناظر: پروین قربانیان

مشاور اجرایی: فاطمه اژدری

پشتیبانی: مینا الیاسی – فرنگیس زینلی

این کتابچه "نهج البلاغه" که در دست داری؛ قسمتی از سخنان زیبا و دلنشین امام علی علیه السلام است؛ که توسط سید رضی در طول ۲۰ سال با سختی زیاد جمع آوری گردیده است و شامل سخنرانی‌ها، خطبه‌ها، نامه‌ها و دعا‌های امام علی علیه السلام می‌باشد. اولین بار، آقای سید علی نقی فیض الاسلام از عالمان اصفهان، کتاب نهج البلاغه را به زبان فارسی ترجمه کرد تا مردم کشور ما، بیشتر با این کتاب آشنا شوند. همچنین این کتاب، به زبان‌های دیگر مثل انگلیسی، فرانسوی، ایتالیایی، اسپانیایی، اردو و آلمانی ترجمه شده است؛ این کار دانشمندان، باعث شد؛ که مردم سراسر دنیا با امام علی علیه السلام و سخنان او آشنا شوند و از این کتاب چیزهای خوبی یاد بگیرند. البته در زمان گذشته وسایل پیشرفته امروزی نبود. تعدادی از یاران امام علی علیه السلام سخنان امام را گوش می‌دادند، آنها را حفظ و سپس برای مردم بازگو می‌کردند. همچنین بعضی از یاران امام علی علیه السلام سخنان امام را می‌نوشتند تا مردم از آنها استفاده کنند. بعضی از عالمان دینی به نهج البلاغه نام "اخ القرآن" به معنای برادر قرآن داده‌اند. همانطور که قرآن، کتاب آسمانی ما مسلمانان است و عمل کردن به دستورات آن، موجب سعادت ما در دنیا و آخرت می‌شود؛ کتاب نهج البلاغه، می‌تواند در کنار قرآن، راهنمای خوبی برای ما انسان‌ها باشد.

عزیزم! ما در این کتابچه مطالب را همراه با قصه‌های شیرین برای شما تهیه کرده‌ایم تا در زندگی از آنها استفاده کنی.

آشنایی با کتاب نهج البلاغه

پیامبر (ص) در حدیثی فرمودند:

"این علی (ع) برادر و وصی و جانشین من است پس سخنش را بشنوید و از او اطاعت کنید."

با توجه به سخن پیامبر گرامی اسلام (ص) بر مسلمانان واجب است که از امام علی (ع) و سخنان او پیروی کنند و کتاب نهج البلاغه بهترین راهنما در زندگی ما می باشد.

فواید مطالعه نهج البلاغه

۱- آشنایی با مهم ترین کتاب بعد از قرآن مجید

۲- آشنایی با بزرگترین شخصیت اسلام بعد از رسول اکرم (ص)

۳- استفاده از پیام های امام علی (ع) و به کارگیری آن در زندگی

۴- تقویت ذهن و حافظه

امام باقر (ع) فرمودند: "نهج البلاغه کلید بهشت و نوری است که خداوند بر امام علی (ع) نازل کرده است."

بدون شک نهج البلاغه کامل ترین کتاب پس از قرآن مجید است که می تواند راهنمای انسان در تمام مراحل زندگی باشد.

در عظمت و بزرگی این کتاب گفته شده است که؛ کلامی بالاتر از کلام بشر و پایین تر از کلام خداوند است.

معنای نهج البلاغه:

نهج البلاغه یک کلمه عربی است.

«نهج» به معنای راه و روش است و «بلاغه» یعنی سخن روشن و واضح و نهج البلاغه یعنی راه و روش زیبا سخن گفتن و خوب حرف زدن.

کتاب نهج البلاغه دارای سه بخش است:

بخش اول: شامل خطبه‌ها یا سخنرانی‌های امام علی (ع) می‌باشد.

بخش دوم: شامل نامه‌های سیاسی، اخلاقی و نظامی می‌باشد.

بخش سوم: شامل سخنان کوتاه و بسیار مفید می‌باشد.

امام علی (ع) در سخنرانی‌ها، نامه‌ها و سخنان کوتاه خود درباره خداشناسی، بازگشت به سوی خدا و زنده شدن دوباره انسان، مسائل اخلاقی، تربیتی و سیاسی و... صحبت کرده‌اند که ما با خواندن این کتاب می‌توانیم، امام علی (ع) را الگوی خود قرار داده و از این سخنان استفاده کنیم تا در زندگی سعادتمند باشیم.

مقام معظم رهبری می‌فرمایند:

"هر کس یک بار نهج البلاغه را بخواند متوجه می‌شود که چه نکته‌های مفیدی دارد."

فصل اول: خطبه های امام علی (ع)

خطبه به معنی سخنرانی است و به کسی که سخنرانی می کند، خطیب می گویند. گاهی اوقات امام علی (ع) برای هدایت و راهنمایی مردم سخنرانی می کردند و مسائل اجتماعی، اخلاقی، تربیتی، اقتصادی و... را با کلام زیبا و دلنشین خود به گوش مردم می رساندند؛ که سید رضی از بین سخنرانی های زیاد امام علی (ع) تعدادی از آنها را انتخاب کرده و در کتاب نهج البلاغه آورده است. در این بخش به چند نمونه از سخنرانی های ایشان اشاره می کنیم.

۱- نهی از غیبت

امام علی (ع) فرمودند: «ای مردم! هر کس به برادر دینی و درستکاری او اعتماد دارد، نباید به حرف های بی اساس دیگران درباره او گوش دهد.»

فرض کن دوستی داری که مثل یک برادر به او اطمینان داری. شما سال هاست همدیگر را می شناسید و او همیشه با تو راستگو و مهربان بوده است.

حالا یک اتفاق می افتد: یک نفر می آید و چیزی درباره دوستت به تو می گوید که خوب نیست. مثلاً می گوید: «او پشت سر تو حرف بد زده!» یا «او به حرفی که به تو زده عمل نکرده!»

امام علی (ع) به ما یک درس مهم می دهند: اگر به دوستت اعتماد داری، فوری حرف این شخص جدید را باور نکن!

چرا؟ به سه دلیل:

۱. تیر حدس و گمان مردم گاهی به خطا و اشتباه می رود:

✓ مثل کسی که تیراندازی می کند و گاهی تیرش به هدف نمی خورد، گاهی هم حدس و گمان مردم اشتباه است. شاید آن شخص چیزی را دیده یا شنیده و آن را بد فهمیده است.

۲. حرف بی‌اساس، مثل آلودگی صوتی است:

✓ امام می‌فرمایند مردم گاهی حرف باطل زیاد می‌زنند. گوش دادن به این حرف‌ها، مثل این است که با صدای بلند یک موسیقی آزاردهنده، صدای یک دوستِ خوبت را نشنوی. این حرف‌ها ذهن را کدر و سیاه می‌کنند.

۳. فاصله حق و باطل، فقط به اندازه چهار انگشت است:

✓ امام یک مثال فیزیکی جالب می‌زنند: فاصله حقیقت از دروغ یا اشتباه، فقط به اندازه چهار انگشت (فاصله گوش تا چشم) است. یعنی خیلی زود می‌شود یک چیز را اشتباه شنید یا نادرست دید و در مورد کسی قضاوت ناعادلانه کرد. پس باید خیلی احتیاط کنیم. (یعنی هرچه را درباره دیگران شنیدیم، نباید زود باور کنیم)

اگر کسی چیزی درباره دوستان گفت، چه کار کنیم؟

امام علی (ع) به ما یک راهکار عملی یاد می‌دهند:

۱. توقف کن: اولین کار این است که زود باور نکنی و حرف را در ذهنت نگه داری و تحقیق کنی.

۲. قلعه اعتمادت را محکم نگه دار: یعنی به دوستت اعتماد داشته باش و بر اساس آن عمل کن.

۳. پرس و جو کن: اگر موضوع خیلی مهم بود، با ادب و محبت و در فضایی خصوصی، خودت مستقیماً از دوستت در این باره سؤال کن. بگذار او حرف خودش را بگوید.

۴. قضاوت نکن: از قضاوت عجولانه و پشت سر هم غیبت کردن خودداری کن. چون خداوند همه چیز را می‌شنود و می‌بیند.

پیام این سخن از امام علی(ع):

امام علی (ع) به ما می‌آموزند که اعتماد، یک گنج است. نباید اجازه دهیم حرف‌های نسنجیده دیگران، این گنج را از ما بدزدند. بدانید که تیرانداز گاهی تیر می‌اندازد و تیرش به خطا می‌رود (گاهی حدس و گمان مردم نادرست است) و مردم سخن باطل زیاد می‌گویند. سخن هرچه باشد اثر می‌گذارد و خداوند شنوا و شاهد است.

۲- خداشناسی و شگفتی آفرینش جانداران

اگر مردم در عظمت قدرت خدا و بزرگی نعمت‌های او می‌اندیشیدند به راه راست باز می‌گشتند.

حضرت علی (ع) در خطبه ۱۸۵ نهج‌البلاغه درباره عظمت پروردگار، راز آفرینش مورچه را چنین بیان کرده‌اند:

"به مورچه و کوچکی جثه آن نگاه کنید، که چگونه زیبایی و ظرافت آفرینش او حتی با چشم و فکر انسان فهمیده نمی‌شود."

نگاه کنید که مورچه چگونه روی زمین راه می‌رود و برای به دست آوردن روزی خود تلاش می‌کند، دانه‌ها را به لانه خود می‌برد و در جای مخصوص نگه می‌دارد و در فصل گرما برای زمستان تلاش کرده و به هنگام رفتن به لانه، بیرون آمدن از خانه‌اش را فراموش نمی‌کند.

روزی مورچه از طرف خدا تعیین شده و پروردگار غذاهای مناسب با نیازش را برای او آفریده است. خدای مهربان او را فراموش نکرده است و روزی او را هرگز قطع نمی‌کند اگر آن روزی، در دل سنگی سخت و صاف یا در میان صخره‌ای خشک باشد.

اگر به دستگاه گوارش مورچه، چشم و گوش او خوب نگاه کنید، دچار شگفتی می‌شوید و به سختی می‌توانید درباره شگفتی بدن مورچه صحبت کنید.

خداوند بزرگ مورچه را چنان محکم آفریده است که با آن جثه کوچک و ظریف می‌تواند روی دست و پایش راه برود. در آفرینش مورچه هیچ‌کس به خداوند کمکی نکرده است.

اگر خوب فکر کنید متوجه می شوید که همان آفریننده مورچه کوچک، همان آفریدگار درخت بزرگ خرماسست و پی می بریم که همه موجودات با توجه به آفرینش متفاوتی که دارند از جمله کوچکی و بزرگی، سنگینی و سبکی، نیرومندی و ضعفی، اما در اصول خلقت و هستی یکسان و برابر هستند.

راز مورچه: نشانه‌ای از مهربانی خدا

امام علی (ع) به ما یادآوری می کنند که گاهی برای فهمیدن عظمت و مهربانی خدا، لازم نیست به ستاره‌های دور نگاه کنیم. کافی است با دقت به یک مورچه کوچک نگاه کنیم!

بخش ۱: مورچه، یک قهرمان کوچک و شگفت‌انگیز

خیلی کوچک است، آنقدر کوچک که به راحتی دیده نمی شود. مثل یک نقطه ریز روی زمین، اما خیلی قوی و داناست.

فرض کنید یک ذره‌بین قوی داشته باشیم و بدن مورچه را نگاه کنیم. آنوقت می بینیم که خداوند چه چیزهای زیبایی به او داده:

- ✓ چشم برای دیدن راه
- ✓ گوش برای شنیدن
- ✓ پاهای قوی برای راه رفتن و حمل کردن
- ✓ بدنی محکم از استخوان و پوست
- ✓ یک برنامه ریز عالی: مورچه مثل یک آدم زحمت کش و آینده نگر است.
- ✓ غذای خودش را پیدا می کند.
- ✓ دانه‌ها را به لانه‌اش می برد و برای روزهای سرد زمستان ذخیره می کند.
- ✓ راه برگشت به لانه را هیچ وقت فراموش نمی کند!

بخش ۲: پیام مهم خدا از زبان مورچه

امام علی (ع) از این مشاهدات، چند درس بزرگ به ما می دهند:

۱. خداوند مراقب همه است:

✓ اگر خدا به این مورچه‌ی کوچک غذا، خانه و سلامتی داده، پس قطعاً به ما انسان‌ها که خیلی بزرگ‌تر و قدرتمندتر هستیم نیز توجه دارد. خدا روزی‌رسان است.

۲. خداوند یک طراح و مهندس فوق‌العاده است:

✓ ساختن بدن مورچه با آن همه جزئیات ریز، از ساختن یک نخل بزرگ سخت‌تر و پیچیده‌تر است! اما خداوند هر دو را به بهترین شکل آفریده. این نشانه‌ی قدرت و دانایی بی‌پایان اوست.

۳. نعمت‌های خدا را فراموش نکنیم:

✓ وقتی ما به مورچه نگاه می‌کنیم و شگفت‌زده می‌شویم، باید به خودمان بیاایم و ببینیم خدا چه نعمت‌های بزرگی به ما داده: دست و پا، چشم و گوش، مغز برای فکر کردن، قلب برای دوست داشتن. پس باید شکرگزار باشیم.

فصل دوم: نامه های سیاسی و اخلاقی و نظامی امام علی (ع)

امام علی (ع) نامه های خود را در بخش سیاسی، اخلاقی و نظامی بیشتر برای فرماندهان نظامی، حاکمان و مسئولان جامعه می نوشتند و به مسائل حکومتی اشاره می کردند و به رعایت اخلاق و عدالت در جامعه سفارش می کردند.

ایشان در نامه هایی که برای اقوام، دوستان و یا مسئولان شهرهای مختلف می نوشتند، سخنان با ارزشی در مورد مسائل اجتماعی، اخلاقی، تربیتی و... بیان فرمودند که برای همه زمان ها مفید می باشد و هرکس در زندگی خود آنها را رعایت کند، موفق و سعادتمند می شود. از بین نامه های امام علی (ع)، سید رضی تعدادی را انتخاب کرده و در کتاب نهج البلاغه آورده است. ما در این بخش به یک نمونه از این نامه ها اشاره می کنیم:

برخورد با فتنه جویان (یعنی کسانی که به دنبال جنگ و دشمنی هستند.)

در نامه ۱۸ نهج البلاغه آمده است " آتش فتنه را با مدارا خاموش کن "

ما نیز با توجه به کلام امام باید با محبت و مدارا با دوستان و اطرافیان خود برخورد کنیم و دشمنی و فتنه ها را با این روش خاموش کنیم.

یک اتفاق روزمره را تصور کن:

دو نفر از دوستان در حیاط مدرسه با هم دعوا می کنند. صدایشان بلند است، صورت هایشان قرمز شده و هر دو عصبانی به نظر می رسند. این صحنه مثل یک آتش کوچک است که اگر به آن توجه نشود، بزرگ تر می شود.

امام علی (ع) به ما یک روش مفید برای خاموش کردن این آتش یاد می دهند: «مدارا» یا «مهربانی و صبر».

مدارا یعنی چه؟ یعنی وقتی کسی عصبانی است یا با تو بدرفتاری می کند:

- ✓ تو در مقابل، با داد و فریاد به او جواب ندهی و با نرمی و آرامش صحبت کنی.
- ✓ سعی کنی دل او را به دست آوری، نه اینکه جنگ را بزرگ تر کنی.

این روش چه فایده‌ای دارد؟

- ✓ آتش (خشونت و عصبانیت) با جمع شدن تماشاچی‌ها و ادامه دادن بحث بزرگ تر می شود.
- ✓ آتش فقط با آب (محبت، صبر، یک کلام خوب) خاموش می شود.
- ✓ یک حرف شیرین و محبت آمیز می تواند یک قلب عصبانی را نرم کند.

پیام مهم:

امام علی (ع) به ما یاد می دهند که قوی ترین افراد، کسانی نیستند که صدای بلندتری دارند یا بیشتر می جنگند.

- ✓ قوی ترین افراد کسانی هستند که می توانند با سلاح صبر و مهربانی، آتش جرقه های کوچک عصبانیت و اختلاف را خاموش کنند و صلح را برقرار نمایند.

هنگامی که طلحه و زبیر به اتفاق عایشه با گروهی از ماجراجویان فاسد وارد بصره شدند و در آنجا پرچم مخالفت بر ضد امیر مؤمنان علی (علیه السلام) را بر افراشتند، بصریان از آنان استقبال کرده و لشکر عظیمی را برای جنگ با امیر مؤمنان (علیه السلام) برپا کردند. فتنه عظیمی را برپا نمودند و سرانجام شکست خوردند و متلاشی شدند و شاید انتظار داشتند که امام (علیه السلام) بعد از پیروزی دستور قتل گروهی از آنان را صادر کند؛ ولی امام (علیه السلام) با آنها از در محبت وارد شد همان کاری که پیغمبر اکرم (صلی الله علیه وآله) بعد از فتح مکه کرد و همین باعث شد که آرامش کامل به بصره باز گردد. امام (علیه السلام) در آغاز این نامه که به فرماندار بصره، ابن عباس، نگاشته است به همین معنا اشاره کرده و می فرماید: «بدان بصره محل نزول ابلیس و کشتزار فتنه هاست. به همین دلیل با اهل آن به نیکی رفتار کن و گره ترس و وحشت را از دل های آنها بگشا (تا آتش فتنه خاموش شود و آنها شرمنده گردند و احساس امنیت کنند).

اشاره به این مطلب است که آنجا اقوام گوناگونی زندگی می کنند که هم نسبت به یکدیگر مشکل دارند و هم نسبت به بیرون این سرزمین و شاید به همین دلیل، طلحه و زبیر و عایشه آنجا را برای فتنه انگیزی بر ضد امام امیرمؤمنان (علیه السلام) انتخاب کردند.

فصل سوم: حکمت‌ها (کلام قصار)

بعضی وقت ها مسلمانان از حضرت علی (ع) سوال هایی را می پرسیدند و امام علی (ع) با صبر و حوصله جواب های کوتاه، زیبا و پندآموزی به آن ها می دادند و مردم را راهنمایی می کردند که تأثیر بسیار خوبی بر آن ها می گذاشت. کلام قصار یعنی سخنان کوتاه امام علی (ع). از بین سخنان کوتاه و با ارزش امام علی (ع)، سیدرضی تعدادی از آن ها را انتخاب کرده و در نهج البلاغه آورده است. در این بخش به سه نمونه از حکمت های امام علی (ع) اشاره می شود.

حکمت ۵۰

خوشرویی

حضرت علی (ع) در حکمت ۵۰ نهج البلاغه درباره خوشرویی فرمودند:

" دل های مردم، جذب کسی می شود که خوش رویی می کند."

همه ی آدم ها دوست دارند با آدم خوش اخلاق دوست بشوند.

خوش اخلاقی عمر آدم را زیاد می کند.

خوش رویی یعنی چه؟

یعنی:

- ✓ با لبخند به دیگران نگاه کنی.
- ✓ با صدای آرام و مهربان صحبت کنی.
- ✓ وقتی کسی با تو حرف می زند، با چهره ای علاقه مند به او نگاه کنی.
- ✓ وقتی کسی وارد می شود، به او خوش آمد بگویی.

چرا امام علی (ع) به ما سفارش می‌کند خوشرو باشیم؟

۱. دوستان ما زیاد می‌شوند: آدم‌ها دوست دارند با کسی که همیشه لبخند دارد و خوش اخلاق

است دوست شوند. مثل یک آهن‌ربا برای جذب دوستان جدید!

۲. ناراحتی‌ها را کم می‌کند: یک لبخند ساده، مثل یک چراغ کوچک است که فضای اطراف را

گرم و روشن می‌کند و ناراحتی‌ها را کمتر می‌کند.

۳. باعث سلامت می‌شود: علم هم ثابت کرده که خندیدن و خوش اخلاقی، استرس بدن را کم

می‌کند، قلب را قوی می‌کند و به سلامتی کمک می‌کند. پس واقعاً می‌تواند به طول عمر کمک کند.

۴. کارها را آسان‌تر می‌کند: وقتی با خوش‌رویی از کسی درخواست کمک می‌کنیم، آن شخص با

علاقه بیشتری به ما کمک می‌کند.

❁ خداوند در سوره ی آل عمران ، آیه ی ۱۵۹ می‌فرماید:

" فِيمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَكُنْتَ قَضًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ

وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ "

" پس به [برکت] رحمت الهی با آنان نرمخو [و پرمهر] شدی و اگر تندخو و سختدل

بودی قطعاً از پیرامون تو پراکنده می‌شدند پس از آنان درگذر و برایشان آمرزش بخواه

و در کار[ها] با آنان مشورت کن و چون تصمیم‌گرفتی بر خدا توکل کن زیرا خداوند

توکل‌کنندگان را دوست می‌دارد "

حکمت ۲۶۸

رعایت اعتدال در دوستی و دشمنی

امام علی (ع) فرمودند:

"در دوستی با دیگران اندازه را رعایت کن، چون ممکن است روزی دشمنیت شود و با دشمنیت نیز به در حد اعتدال و اندازه دشمنی کن، زیرا ممکن است روزی با تو دوست شود."

دوستی ها و دشمنی ها همیشگی نیستند و ممکن است روزی دوستی ها به دشمنی و گاهی هم دشمنی ها به دوستی تبدیل شود. به همین دلیل بهتر است، ما همه اسرار و رازهای خود را به دوستانمان نگوییم. هم چنین گاهی ممکن است با دشمن خود دوست شویم، پس بهتر است، با دشمن خود نیز خیلی بد رفتار نکنیم.

این سخن امام علی (ع) یعنی:

✓ در دوستی کردن با احتیاط رفتار کن: با دوستانت مهربان و صمیمی باش، اما همه‌ی رازهایت، همه‌ی دارایی‌هایت و همه‌ی قدرتت را فقط به خاطر دوستی، به دست او نده.
✓ در دشمنی، با ادب باش: دشمنی مثل آتشی در حیات همسایه است، شما مراقب هستید که آتش به خانه‌ی شما سرایت نکند (از خودت محافظت می‌کنی)، اما بنزین روی آن آتش نمی‌ریزی تا بزرگ‌تر شود (دشمنی را تشدید نمی‌کنید).

این کار چه فایده‌ای دارد؟

✓ زیرا ممکن است روزی باد جهتش عوض شود (نظرها تغییر کند) و آن آتش خاموش شود. شما و همسایه ممکن است روزی دوباره با هم آشتی کنید.
✓ بنابراین: اگر کسی با تو بد است، از خودت دفاع کن، اما به او توهین نکن، انتقام وحشتناک نگیر و آبرویش را نبر. چون فردا ممکن است همان شخص، همکار یا حتی دوست تو شود.

پیام مهم:

۱. هیچ چیز برای همیشه نمی ماند. دوستی ها ممکن است سرد شود، دشمنی ها ممکن است گرم شود.
 ۲. عاقل کسی است که برای "فردا" هم جایگاهی باقی بگذارد. در دوستی، جایی برای حفظ حرمت؛ در دشمنی، جایی برای آشتی.
 ۳. ما مسئول اخلاق خودمان هستیم. رفتار ما باید برگرفته از کتاب قرآن، اخلاق و رفتار بزرگان دینی مان باشد، نه فقط واکنشی به رفتار دیگران.
- عزیزان، داستان کوتاهی را برای شما با این موضوع رمزینه کرده ایم که می توانید آن را مشاهده و مطالعه کنید.

حکمت ۳۴

راه بی نیازی

امام علی (ع) فرمودند: برترین توانگری ترک آرزوهاست.

در این سخن منظور آرزوهای دور و دراز است که فایده ای ندارد و نمی توانیم به آن ها برسیم و باعث ناراحتی و آشفتگی ما می شوند و مجبور می شویم آرامش فکر و روح خود را برای رسیدن به این آرزوها از دست بدهیم.

یک سوال:

به نظر تو یک آدم ثروتمند کیست؟ کسی که پول، اسباب بازی و وسایل گران قیمت زیادی دارد؟ امام علی (ع) یک جواب زیبا می‌دهند: ثروتمندترین فرد، کسی است که آرزوهای بی‌پایان و دست‌نیافتنی را کنار بگذارد.

آرزوهای خوب و آرزوهای آزاردهنده چه تفاوتی با هم دارند؟

✓ آرزوهای خوب:

مثل «آرزو می‌کنم فردا در امتحان موفق شوم» یا «آرزو می‌کنم برای مادرم یک نقاشی زیبا بکشم».

این‌ها هدف‌های نزدیک و ممکن هستند که به ما انگیزه می‌دهند.

✓ آرزوهای آزاردهنده (همان چیزی که امام علی (ع) می‌فرمایند):

مثل «آرزو می‌کنم من هم یک هواپیمای شخصی داشتم» یا «آرزو می‌کنم همیشه بهترین باشم و هرگز اشتباه نکنم».

این‌ها خیال‌های دور و دراز هستند که:

۱. به آنها نمی‌رسیم.

۲. مدام ما را ناراحت می‌کنند.

۳. آرامش ما را از بین می‌برند.

چرا ترک این آرزوها، ثروت است؟

فرض کن دو سبد داری:

۱. سبد اول: پر از چیزهای خوبی که داری (سلامتی، خانواده، دوستان، چیزهایی که یاد گرفته‌ای، طبیعت زیبا).

۲. سبد دوم: پر از چیزهایی که نداری و آرزویشان را داری (همه اسباب‌بازی‌های دنیا، شهرت بی‌پایان، چیزهای غیرممکن).

✓ آدم فقیر کسی است که فقط به سبد دوم خیره شود و غم چیزهایی را بخورد که ندارد. او همیشه ناراضی و بی‌قرار است.

✓ آدم ثروتمند واقعی (طبق فرمایش امام علی(ع)) کسی است که سبد اول را ببیند و از داشته‌هایش لذت ببرد و شکرگزار باشد. او آرامش و رضایت دارد.

چگونه می‌توانیم به ثروت و توانگری واقعی دست پیدا کنیم:

۱. آرزوهایت را بررسی کن:

هر آرزویی که به ذهنت رسید، از خود بپرس: «آیا این آرزو به من انگیزه خوب می‌دهد یا فقط مرا ناراحت می‌کند؟»

۲. داشته‌هایت را بشمار:

هر شب قبل از خواب، سه چیز خوب که امروز داشتی (مثل: یک غذای خوشمزه، ملاقات با یک دوست قدیمی، یک درس جدید) را در دفترچه‌ات بنویس.

۳. بر روی "امروز" و "آرزوهای دست‌یافتنی" تمرکز کن:

به جای آرزوی چیزهای دور، از لحظه‌ای که در آن هستی استفاده کن. اگر الآن می‌توانی نقاشی بکشی، کتاب بخوانی، به کسی کمک کنی یا آرزویی داری که به تو امید و انگیزه می‌دهد، بررسی کن و این کارها را انجام بده. این همان ثروت واقعی است.

پیام مهم:

امام علی (ع) به ما نمی‌گویند: «آرزو نداشته باش!»

بلکه می‌گویند: «آزاد باش!»

آزاد از آن دسته آرزوهایی که مانند زنجیر، فکر و ذهن تو را اسیر می‌کنند و تو را از ثروت آرامش، رضایت و لذت بردن از زندگی محروم می‌سازند. ثروتمند واقعی، کسی است که کم دارد، اما دلش پر از آرامش است. فقیر واقعی، کسی است که زیاد می‌خواهد، ولی دلش پر از اضطراب است.

عزیزان، داستان کوتاهی را برای شما با این موضوع رمزینه کرده ایم که می‌توانید آن را مشاهده و مطالعه کنید.

داستان نصائح چکاوک (حکمت

۳۴

<https://B2n.ir/qf2409>

خودآزمایی نهج البلاغه

شما می‌توانید علاوه بر پاسخگویی به پرسش‌های زیر، در آزمون آنلاین نهج البلاغه نیز شرکت کرده و میزان معلومات خود را مورد ارزیابی قرار دهید. این کار به شما کمک می‌کند تا آموخته‌های خود را بسنجید و نقاط قوت و ضعف خود را بهتر بشناسید.

آزمون برخط نهج البلاغه

<https://forms.gle/n8sMjFYeAJmHt9GVA>

۱- بزرگ‌ترین پیام خطبه‌ی " خداشناسی و شگفتی‌های آفرینش جانداران " حضرت علی علیه‌السلام چیست؟

الف) خداوند برای تمام آفریده‌های خود روزی تعیین کرده است

ب) تمام جانداران بر خلاف تفاوت‌هایی که در آفرینش دارند، اما در اصل خلقت و هستی یکسان و برابرند

ج) خداوند در آفرینش جانداران از هیچ کس کمک نگرفته است

د) همه موارد صحیح است

۲- کتاب نهج‌البلاغه برای اولین بار توسط چه کسی به زبان فارسی ترجمه شد؟

الف) سید رضی

ب) سید علی نقی فیض الاسلام

ج) سید مجلسی

د) آیت‌الله طباطبایی

۳- پیامبر اسلام صلی الله و علیه و آله چه کسی را برادر، وصی و جانشین پس از خود معرفی و اطاعت از او را امر کردند؟

الف) سلمان فارسی

ب) ابوذر

ج) حمزه

د) حضرت علی علیه‌السلام

۴- امام محمد باقر علیه‌السلام می‌فرماید: " نهج‌البلاغه است که خداوند آن را به حضرت علی علیه‌السلام نازل کرده است. "

الف) دریایی بیکران

ب) خورشیدی تابان

ج) کلید بهشت و نوری

د) چراغی در تاریکی

۵- کامل ترین کتاب پس از قرآن است.

الف) مفاتیح الجنان

ب) صحیفه سجادیه

ج) تفسیر المیزان

د) نهج البلاغه

۶- امام علی علیه السلام در خطبه ۱۸۵ نهج البلاغه، در بحث خداشناسی و بیان شگفتی های آفرینش جانداران، آفرینش کدام جاندار را مثال می زند؟

الف) زنبور عسل

ب) پشه

ج) مورچه

د) عنکبوت

۷- " بلاغه " یعنی چه؟

الف) سخن کامل و جامع

ب) سخن درست

ج) سخن روشن و واضح

د) راه و روش درست

۸- خداوند در آیه ۱۵۹ سوره آل عمران، به پیامبر می فرماید: " اگر تندخو و سخت دل بودی قطعا مردم
".

الف) از پیرامون تو پراکنده می شدند

ب) نزد تو می آمدند

ج) با تو مشورت می کردند

د) به تو روی می آوردند

۹- محتوای کتاب نهج البلاغه به چند بخش تقسیم شده است؟

الف) ۵ بخش

ب) ۲ بخش

ج) ۴ بخش

د) ۳ بخش

۱۰- خطبه به چه معناست؟

الف) اخبار

ب) نامه

ج) سخنرانی

د) کلمات و جملات کوتاه

۱۱- کدام یک از فواید مطالعه‌ی کتاب ارزشمند نهج البلاغه است؟

الف) مهم‌ترین کتاب بعد از قرآن

ب) تقویت ذهن و حافظه

ج) آشنایی با بزرگ‌ترین شخصیت بعد از رسول خدا صلی الله علیه و آله

د) همه موارد صحیح است.

۱۲- به کسی که سخنرانی می‌کند، می‌گویند.

الف) کاتب

ب) خطیب

(ج) گوینده

(د) راوی

۱۳- کدام مورد در رابطه با بخش " خطبه‌های " نهج‌البلاغه صحیح است؟

(الف) حضرت علی علیه السلام برای هدایت و راهنمایی مردم سخنرانی می‌کرد.

(ب) خطبه‌های حضرت علی علیه السلام درباره مسائل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... است.

(ج) یکی از بخش‌های نهج‌البلاغه به خطبه‌های حضرت علی علیه السلام اختصاص دارد.

(د) همه موارد صحیح است.

۱۴- مهم‌ترین هدف امام علی علیه‌السلام از بیان خطبه‌هایش چه بوده است؟

(الف) هدایت و راهنمایی مردم

(ب) مبارزه با دشمنان

(ج) امر به معروف و نهی از منکر

(د) ترویج دین اسلام

۱۵- سید رضی کتاب نهج‌البلاغه را طی چند سال جمع‌آوری کرد؟

(الف) ۵ سال

(ب) ۱۰ سال

(ج) ۲۰ سال

(د) ۱۵ سال

۱۶- چرا حضرت علی علیه‌السلام ترک آرزوهای دور و دراز را توصیه می‌کند؟

(الف) چون نمی‌توانیم به آن‌ها برسیم

(ب) باعث ناراحتی و آشفتگی انسان می‌شوند

(ج) رسیدن به آن‌ها، پول و ثروت فراوانی می‌خواهد

(د) گزینه الف و ب صحیح است

۱۷- چه کسانی آتش فتنه علیه امام علی علیه السلام را در بصره برافروختند؟

الف) طلحه

ب) عایشه

ج) زبیر

د) همه‌ی موارد صحیح است

۱۸- چرا شهر بصره به فرموده‌ی امام علی علیه السلام جایگاه و محل رویش فتنه‌ها است؟

الف) شهر بصره مهم‌ترین بندر عراق است و رفت و آمد اقوام مختلف در آن‌جا زیاد است

ب) مردم شهر بصره نسبت به یکدیگر مشکل دارند

ج) در شهر بصره اقوام گوناگونی زندگی می‌کنند

د) همه‌ی موارد صحیح است

۱۹- توصیه امام علی علیه السلام در رابطه با رعایت آداب دوستی و دشمنی به ما چیست؟

الف) زیاده‌روی در دوستی و دشمنی

ب) کوتاهی در دوستی و دشمنی

ج) اعتدال در دوستی و دشمنی

د) هیچ کدام

۲۰- "برادر قرآن" لقب کدام کتاب است؟

الف) نهج البلاغه

ب) صحیفه سجادیه

ج) مفاتیح الجنان

د) اصول کافی

زندگینامه امیرالمومنین علی (ع)
<https://B2n.ir/fb4359>

کتاب نهج البلاغه

آشنایی با کتاب نهج البلاغه
<https://B2n.ir/yp3491>

گردآورنده نهج البلاغه
<https://B2n.ir/fm9757>

عکس نوشته نهج البلاغه چراغ راه
<https://B2n.ir/qh3934>

نهج البلاغه به زبان کشورهای
مختلف
<https://B2n.ir/pu6147>

انیمیشن نهی از غیبت
<https://B2n.ir/ex6101>

عکس نوشته حدیث غیبت ۱
<https://B2n.ir/tw5370>

عکس نوشته حدیث غیبت ۲
<https://B2n.ir/gh9042>

۲- خداشناسی و شگفتنی آفرینش جانداران (۱۸۵)

آشنایی و معرفی خدا
<https://B2n.ir/kw6361>

خداشناسی
<https://B2n.ir/sm2507>

خلقت خداوند
<https://B2n.ir/rn4721>

نامه‌ها

۱- برخورد با فتنه‌جویان

خطبه ۵۰ در مورد فتنه
<https://B2n.ir/ed5743>

عکس نوشته فتنه ۱
<https://B2n.ir/tw8096>

عکس نوشته فتنه ۲
<https://B2n.ir/xu8262>

حکمت ۵۰- راه جذب دل‌ها
<https://B2n.ir/fu9980>

حکمت ۵۰
<https://B2n.ir/hm2171>

عکس نوشته خوش اخلاقی
<https://B2n.ir/uk3743>

کلام قصار

۱- حکمت ۲۶۸ (اعتدال در دوستی و دشمنی)

شرح و تفسیر حکمت ۲۶۸
<https://B2n.ir/pf6277>

اعتدال در دوستی و دشمنی
<https://B2n.ir/nx4133>

شرح و حکمت ۲۶۸
<https://B2n.ir/tm7910>

۲- حکمت ۳۴ (راه بی نیازی)

حکمت ۳۴
<https://B2n.ir/uf7926>

شرح حکمت ۳۴
<https://B2n.ir/wx2656>

عکس نوشته حکمت ۳۴
<https://B2n.ir/sx5596>

بیشتر بدانید

نحوه ارائه کنفرانس نهج البلاغه-۱
<https://B2n.ir/fk3303>

نحوه ارائه کنفرانس نهج البلاغه-۲
<https://B2n.ir/pd5710>

نحوه ارائه کنفرانس نهج البلاغه-۳
<https://B2n.ir/bw7629>

پاسخنامه خودآزمایی

سوال	پاسخ	سوال	پاسخ
۱	د	۱۱	د
۲	ب	۱۲	ب
۳	د	۱۳	د
۴	ج	۱۴	الف
۵	د	۱۵	ج
۶	ج	۱۶	د
۷	ج	۱۷	د
۸	الف	۱۸	د
۹	د	۱۹	ج
۱۰	ج	۲۰	الف

منابع:

- امینی سولاری، جمیله و اشکیوس، علی اصغر. (۱۴۰۳). نهج البلاغه نوجوان. اصفهان: بوستان فدک.

- بنیاد نهج البلاغه. (۱۳۷۰). واقعیت نگری در نهج البلاغه. تهران: تربیت.

- رضی، سید شریف. (۱۳۹۲). نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی. تهران: پیام عدالت.

- رضی، سید شریف. (۱۳۷۸). نهج البلاغه، ترجمه عبدالمحمد آیتی. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

- قلی پور گیلانی، مسلم. (۱۳۸۴). ولایت و رهبری در نهج البلاغه. تهران: فروزش.

- محدثی، جواد. (۱۳۸۷). گهر عمر . مشهد: آستان قدس رضوی.

- هادی زاده، محمد رضا. (۱۳۸۶). حکمت های نهج البلاغه. جلد اول. تهران: تابان.